

5252.

1934

Сніп

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харкові.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік **3** руб.,
на пів-року **1** руб. **75** коп., на 3 мі-
сяці **1** руб., окреме число — **5** коп.
За-кордон — **4** руб., $\frac{1}{2}$ року — **2** руб.

Річні передплатники одержать без-
платний додаток.
Адреса Редакції: **КОНТОРСЬКА, 21.**
Телефон редакції — **839.**

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
== вечора по понеділках, середах та п'ятницях. ==

Авторі рукописів повинні подавати своє
прізвище й адресу. Редакція може скорочу-
вати і змінити статті; більші статті, до
друку не ухвалені, переходять в ре-
дакції 3 місяці й висилаються авторам їх
коштом, а дрібні замітки й дописи одразу
знищуються. Рукописи, на яких не зазначені
умови друку, вважаються безплатними.
З ПРИВОДУ надісланих до газети **ВІРШІВ**
редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГолошень:
За рядок петіту попередю тексту, або за
його місце платиться по 30 к. і по умові.
За рядок петіту після тексту: за перший
раз 20 к. і по умові, за другий — 10 к.
Хто шукає заробітку, платить за оповістку
в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друку-
вання не менше 3-х разів.

№ 9.

26 (10 Березоля) Лютого.

1912 рік.

ЗМІСТ: Шевченкові роко-
вини; Портрет Шевченка; Доба
людина; З нашого життя; Шев-
ченко-Лисенко; Український від-
діл ім. Т. Шевченка; З життя
Слобідської України; Велика мо-
гила; Шевченко й Україна; Пи-
тання; На Тарасовій горі.

М. М.—ський.

Шевченкові роко- вини.

Велика буря стрясла
життям нашої нації у
XVII столітті. Наче роз-
бурхане море, гнівне
та страшне, була тоді
наша Вкраїна. Грізні
хвили пароднього гніву
злітали до печуваної
високости. XVII вік—
була се епоха, коли ці-
лий нарід був об'єдна-
ний одним чуттям, ди-
хав однією душею, ду-
мав однією думкою.
Найглибші низи прий-
шли в рух і раз-пораз,
наче вулкан, вибухав
огнистою лавиною на-
родний гнів. Були се
величні часи героїчної
боротьби за визволення.
Минула та буря, але
довше ніж півтора сто-
ліття не могло втихо-
митись народне море.
Від часу до часу знов
гримів грім і вибухав
вулкан і зривалася буря
й хвилювалося народне
море. Остатній конвуль-
сійний вибух відно-
ситься до другої поло-
вини XVIII віку і зна-
ний в історії під наз-

Т. ШЕВЧЕНКО.

Новий портрет Шевченка роботи відомого артиста художника С. Васильківського.

вою «коліївшина» або
«гайдамаччина». Нові
обставини історичного
життя, які наступили
по тому, не однаково
впливли на різні шарі
нашого народу. Верхи
вихололи швидко й з
початком XIX віку уяв-
ляли з себе кору теп-
лого попелу, але низи—
се ще був огонь, правда
малосилий, щоб прор-
ватись крізь кору попе-
лу, але досить міцний,
щоб заховати в собі
живу енергію. Настав
великий розлам поміж
шарями нашого націо-
нального організму.
Верхи—прудко вина-
родовлялись, прий-
мали чужу культуру,
переймались чужими
громадськими ідеала-
ми аж врешті за де-
кільки поколінь зро-
бились навіть націо-
нально чужими сво-
єму народові. Низи су-
воро замкнулися у собі,
не розвиваючись, не
рухаючись, але міцно
ховаючи в собі ті іде-
али своїх предків, що
в муках та стражданнях
були утворені XVII ві-
ком. Верхи розвіюва-
ли народню силу, низи
скупчували енергію
на тлі старих ідеалів.
Такий був, схематично
кажучи, стан нашої на-
ції з початком XIX
віку. Народне море
втихомирилось і зда-
валось, що навіки за-
чинилася книга життя
нашого люду.

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві.

Жертви по всій Росії дозволено збирати Полтавській Губернській Земській Управі та Київській Городській Управі.

І от саме тоді українська нація породила двох геніальних синів, щоб у світову скарбницю духової культури вони вложили ті перли, які утворив і вистраждав в глибинах свого духу сам нарід, щоб оружжям їм були не шабля та рушниця, але живе слово. Обох післав їх нарід, але тільки один дійшов туди, куди був післаний. Один народився в панській будинку з теплого попелу, другий — у мужицькій хаті з гарячої криці. Той, кого післали верхи, зробився найдорожчою перлиною в триумфальнім поході чужого народу, той же, кого породили низи, став окрасою й обороною своєї нації. Один був Гоголь, другий — Шевченко. Сього *другого* великого поета нашого згадаймо сьогодні по заповіту його «не злим тихим словом». Згадаймо його, бо він не все обіцяв:

... «Возвеличу
малих отих рабів німих
І на сторожі коло їх
Поставлю слово».

На межі двох історичних епох в житті нашого народу він стоїть. Обидві епохи доторкаються його і одна епоха, вміраючи наділила його тим стародавнім блиском та чаром нашого історичного життя, що від них і досі палає душа наша. Друга епоха, сама народжуючись від нього, як із свого джерела, понесла в будучину ідеали наших предків, перекуті та перероблені на новітні форми в горнилі поетової душі. Нечаче двобічне зеркало відбив він у своїй душі тіни минулого й мрії будучого, що злилися й з'єдналися в ньому, як дві течії в одному морі, і був він Бояном минулого й Тіртеем будучини.

Коли правда, що псіхічну складню кожної нації утворює не тільки синтез усіх живих істот, які скла-

дають певну націю, але головним чином синтез усіх предків, які сприяли витворенню нації; коли правда, що не живі тільки, але й мерці грають визначну роль в сучасному житті кожної нації; коли правда, що власне мерці суть творцями моральності кожної нації й несвідомими рушіями її способу поведіння, то безперечно правда, що з усіх умерлих предків наших найбільшу вагу відбиту в сучасній національній псіхіці української нації, як новітнього організму, має Тарас Шевченко. Але заразом з тим він сам був носителем традицій кількох поколінь предків наших, був плоттю від плоті їхньої, був висловом їх ідеалів. І може найкраще, найвлучніше схарактеризовав Шевченка той, хто сказав: се останній кобзарь і перший великий поет свого народу.

І ось сьогодні ми маємо змогу виявити нашу любов та пошану тому, хто сам був любов до України. В ім'я його ми сьогодні говоримо і він є тут посеред нас: невмируща частина його — *його думки* сяють виразні та ясні, такі живі та сильні, немов він отсе тільки що їх вимовив перед нами. І десятки років, що ділять нас від дня його смерті, не лякають нас темною та порожньою безоднею, бо посеред темряви, наче золотий серп місяця на темнім небі, блищать його слова:

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу —
За неї душу погублю.

І ми знаємо, що се не були тільки слова, ми знаємо, що справді діла його були такі чисті, як слова його *високі*, знаємо, що слова не розминулися з ділами. І в тім ми черпаємо високу віраду, вітиху та розвагу, бо не тільки поетом, а й вождем нашим він є. Історія його життя так само дорога для нас, як його

Олексій Недоля.

Велика могила.

Над широким Дніпром, що разливсь по лугах,
Що носив запорожців колись в байдаках
І чимало козацької крові —
Одиноко висока могила стоїть,
В тій могилі апостол Вкраїни лежить.
Що учив нас добру і любови.
Він учив; — його слово промінням живим
Світе й досі в недолі і горі усім,
Хто у серці ще Господа має,
Хто людей не забув, про багатство не дбав,
Хто сам жив, але-ж жити і другим давав,
Щирим серцем хто правду кохає...
Хто-ж забув про людей, Україну забув,
Хто убогого брата до долу все гнув,
Своє рідне кепкує хто й лає,
Він того не кляне — він шкодує того.
І, шкодуючи, він захищає його
Щирим серцем за його благає...
В чорне море дніпрова вода все біжить,
Над Дніпром одинока могила стоїть
В тій могилі лежить в домовині,

Той хто щиро нещасну Вкраїну любив
І за долю людську життям заплатив —
Незабутий апостол Вкраїни...

С. Вірченко.

Шевченко й Україна.

— «Він був останній кобзарь і перший великий поет свого народу».

Що року, цього дня народ, якому належить геній Т. Шевченка, святкує сумні роковини...

В цьому святі виявляє він ознаку свого життя й величності, оглядається на шлях Душі своєї, підраховує свої сили...

За часи свята цього він кидає погляд в темряву будучини... і хоч завіса будучини незмінно висить перед очима щоразу й ховає те, що намагаються уздріть очі народу, але од душі генія свого він набирає певності в тому, що сили його не знищені, що будучина для його є.

І в цей день кожне щире чисте серце пізнає, що слава й довічність народу українського дійсно не вмерли й не полягли і що так воно є завдяки великому найулюбленішому синові України — Шевченкові.

твори, бо прегарна гармонія існує між його творами та його життям. Історія життя Шевченка могла б бути з повного права названа «історією великих страждань геніальної людини». З початку проти нього була власна мачуха, потім пан, а потім держава: по мірі зросту Шевченка мінялися його суперечники, з якими мав вступити до боротьби, а кожний суперечник був дужчий ніж попередній. В тій нещадній боротьбі суперечники змогли тільки знівечити Шевченка фізично, але не зламали, не вбили його духа. Він умер фізично, але кажучи його словами:

... І оживу

І Думу вольную на волю

Із домовини воззову.

Історія життя Шевченка з того часу, як він став поетом, такаж коротка, як і трагічна. Неволія, потім слава, ентузіастичні відносини, потім знову неволя. З Петербургу поет поїхав на Україну, де українці стріли його, як пророка. Трохи згодом відбулось заснування Кирило-Мефодієвського братства, а потім арешт, Петропавлівська кріпость, заслання й слівце 10¹/₂ років перебування по дисциплінарних батальйонах. Десять років перебування в Середній Азії—з заборобою писати й малювати! Ся остання кара може чи не найважча. Годі навіть уявити, які страждання мав пережити Шевченко, коли душа його була повна образів та постатів, коли сі образи та постаті, мов доношена дитина, мали на світ родитись, але поет мусів їх затримати в собі, не надаючи їм зовнішньої форми. Вони плакали, ридали, кричали оті ненародженні діти, а поет мусив їх власною рукою вбивати в своїй душі... —Арештований у 1847 році Шевченко визволився аж у році 1857, щоб умерти в 1861 році 26 лютого. Але за це коротке життя, Шевченко утворив цілий скарб національний. Справедливо можна сказати, що се найдорожчий, найцінніший скарб, який тільки має українська нація. І се скарб такого значіння, що імя Шевченка стало синонімом сучасної новітньої відродженої України. Колиб, взагалі, треба було порівняти Шевченка з якоюсь відомою постаттю з всесвітньої історії, то можна булоб Шевченка назвати Українським Ієремією, що плакав на руїнах Єрусалиму, і Єзекиїлем, що подавав своєму народові надії на будучину.

Гнівний і суворий він, наче орел, налітав на шулік, що терзали його народ. З усіх негативних з'явищ найбільш огидним для нього було ренегатство людей, яких він охрестив «Кирпа-Гнучкошиєнко» і яких рабська психологія виявлялася навіть в тому, щоб до свого прізвіща додати «в» і стати «господином Гнучкошиєнковим».

Одна з найбільших його сатир—се «Посланіє до живих і мертвих і ненароджених земляків моїх в Україні і не в Україні сущих».

Чимсь правдиво біблійським віє від його слів:

І світає і смеркає,

День Божий минає,

І знову люд потомлений

І все спочиває.

Тільки я, мов окаяний,

І день і ніч плачу

На роспутьях велелюдних,

А ніхто не бачить.

І не бачить і не знає,

Оглухли, не чують,

Кайданами міняються,

Правдою торгують,

І Господа зневажають,

Людей запрягають в тяжкі ярма,

Орють лихо, лихом засівають.

Але раз-у-раз крізь суворі вислови ви завважите непереможну віру в відродження свого народу. І колиб треба було сказати, чого найдужче хотів Шевченко, то се була б відповідь: щастя свого народу.

Часто, коли поет відходить від головної теми, він утворює чудові жіночі постаті напр., Марії Матері Ісусової, Наймицьки, дівчини-лілеї і тоді суворі слова й думки дають місце ніжним та ласкавим висловам жалощів, сказав би—пієтету до жінки—матері. Перед здивованим читачем з'являється ціла криниця чи-

гадують ті—невимовний біль й страждання, тугу й стуму, що не мають для себе лік.

І хто, який народ зрозуміє ці болячі настрої народу українського? Ніхто! бо душа кожного народу має свій настрій, свій апарат психічний, через який переламуються й перетворюються вражіння Світу Божого.

Великий Тарас узявши од народу й од землі своєї всю силу творчості, яка була до нього,—перетворив мотиви творчості у великій душі своїй, сконцентрував в ній всю красу й силу творчих переживань й поривів й виявив миру їх в новій красі. Він виплакав сльози свого народу; він виспівав пісні його; він висловив думки його; він проказав всі молитви за свій народ... і цього не міг би зробити він, як би не мав в творчій силі своїй усієї сили й творчості всього народу свого...

Муза його—це був той струмент, на якому Тарас виконав й виявив народу українському й усьому мирові красу творчості Душі народу свого, безмежність змісту й образів...

Важкий плач «залізними сльозами», тяжке страждання, туга й стума повні невимовного жаху й гніву і в той же час завзяте, весілле, танкові мотиви; слава, минушість, міць, що літала орлом сизокрилим од моря до моря і в той же час п'яна гульня без упину; мирне міщанське життя, іділічні картини, молитви, ходіння на прощу і в той же час вигуки одчаю, прокляття, ревіння масс народніх.

Шевченко—ковчег існування народу нашого й ми повинні захищати всіма заходами той Арабат, до якого притулювся ковчег,—ту міць Душі народу нашого.

Посланець, помазаник Душі народу українського; символ в святому виявленню Душі народу; велетень—мистець, розсіюваний повними жменями величезне багатство Душі народної, що ховалося в скрині творчості на протязі століть—се є Шевченко.

Рідна земля, простора, безкрайя; Країна суму й радощів, бешастя, стуми трагічної; країна, що здається минушістю в славі й силі своїй і через те пайдорогшою перлиною вінця Душі творчої, найулюбленнішою й бажаною—в далечині, зовсім ніби зниклою од шукання очей,—ця рідна земля царювала в душі генія-поета, як обіцання земля, що очі поета її не побачать дійсно реально.

Ця Країна народила Великого Тараса; вона ж зо всіма її скорботами й радощами, надіями, була осередком душі його, і все, що він перестраждав—з'єднане з примарою тої землі, що створила душу його.

І ця земля—в серці кожного українця. Вона промовляє йому; вона співає, плаче й тужить, сміється й радіє; вона кожною жменькою нагадує йому красу й страждання минулого...

І тепер завжди: о-провесні, влітку, в-осени, зімою,—завже картини й обставини життя людського на сій землі на-

стої, прозорі душі поета, непорочної й прекрасної, як душа дитини.

Але ледве поет вертає до головної теми, як кри- ниця погожої води робиться огненным морем і кожен, хто наближається до того моря, який би слабодухий та слобосилий він не був, відчуває як по жилах його пробігає вогонь, а м'язи його напружуються. Се ог- ненне море його поезії творить цілі чуда, найбільші дива, бо гальванізує навіть моральні трупи. Про вплив його поезії можна сказати його ж власними словами:

І, о диво. Трупи встали
І очі розкрили
І брат з братом обнялися
І проговорили
Слово тихої любови.

Вічне джерело вічної любови — отсе поезія Шев- ченка, найбільший, найдорогший, найцінніший скарб Українського народу. Душею цілого народу є Шев- ченко, бо до Шевченка нація поволи, але невпинно замирала, а з того часу незмінно відроджується до нового життя. Наче животворче сонце пройшов він по Україні, прорізуючи пітьму зневіри та оживляючи все своїми проміннями.

Є він для Українського народу тим огненным стовпом, що колись Бог післав народові Єврейському, як виходив він з Єгипту.

Як той біблійський огнений стовп, показує він нам шлях до щасливої будуччини.

І в ці дні суму та туги, коли гострійше відчу- ваємо цілу вагу смерті Тараса Шевченка, коли чи- гають на нас вороги, коли нові небезпеки загрожують нашому народові, нехай подадуть нам віраду й науку його слова:

«Братія, не вдавайтесь в тугу, а моліться Богу і робітайте розумно во ім'я Матері нашої України».

Все, що виявляв Тарас через Музу свою, повне було стуми й туги, надзвичайних страждань а часом *безтямних зойків*, навіть богохульної сили, грішного бажання повстати на боротьбу з Творцем. І скрізь розсипані каміння сміху гір- кого, страшного, кривавого сміху.

І в цій страшенній борні душі поетової, в цій надзви- чайній не вимовній журбі знесилювався Тарас...

— «Світла, світла!...— Чується поклик його — радощів мені! Дихання вільним чистим повітрям! Визволення душі моєї!»...

— «...Серце ридає кричить, мов дитя голодне» — дійсні слова його.

В ці часи тяжкої борні вставав перед очима душі поета образ України і образ прекрасний, чистий, сповитий блиску- чим серпанком, в сійві якого кохалися тіні минулого ге- роїв-борців...

Цей привид був одрадою для стомленої, знесиленої в боротьбі душі Тараса. Він сціляв, він гоїв рани серця, яке в потоненій тузі вже готове було голосно тукати до цілого світу, — скрикнути:

— «Господи, — почто оставил мя?»

Які страшенні муки повинна була переживати душа по- ета, коли втомлена од прокльонів до свого народу, од мук горя й гніву, вона, звертаючися до Творця, й тут не мала надії, що він — Милосердий, почує молитви й прохання за нарід...

Страшно з'ясувати собі цю трагедію великого серця!

Проф. М. С — ць.

Добра людина.

Тарас Григорович Шевченко ще за життя скаржився, що «добрий люде окрали його жалкуючи», йнакше, що де-хто з приятелів обносив його «пльотками»; коли він умер, так на кошті небіщика було багато усякої нікчемної балачки, і все найбільш від колянних друзів, що буцім то він був і п'я- ничка, і неук; один з новіших російських письменників навіть бухнув, що Шевченко «жестокій и кровожадный талант». Крий Боже від усякої жорстокости, ще більш від кровожад- ности. Який там з бідного Тараса вдався кровопрагнитель, коли він не виносив людського горя, був щирим приятелем дітей, коли він плакав, співаючи пісню. В дійсности, славетний український кобзарь був надзвичайно доброю людиною. Хоч в його Гайдамаках зустрічаються суворі і страшні малюнки, не- навиди і убивства, так тільки через те, що він пильнував про історичну правду і мав на увазі дати яскраві образи да- лекої старовини з кривавої страшної доби коліїщини.

Про Шевченка, як добру людину, ми маємо свідцтва поважних людей, напр., дочки президента Академії Художеств Катерини Юнге, Хв. Лазаревського і багато інших. «Онъ былъ замѣчательно ласковый, каже Юнге в своїх цікавих спо- минах про Тараса, мягкій и наивно довѣрчивый въ отношеніи къ людямъ; онъ во всѣхъ находилъ что-нибудь хорошее и увлекался людьми, которые часто того не стоили. Самъ же онъ дѣйствовалъ какъ-то обаятельно; всѣ любили его, не исклю- чая прислуги». Треба позначити, що це свідцтво відноситься до останніх років в житті Тараса, коли, здається, можна б чекати від нього злобительства і помсти. Коли він навіть в останні роки свого бідлашного життя кохався в добрі і доб- рих людях і щиро їх поважав, то запевне душа його була повнісенька добрими почуттями любови і ласки.

Людина з надзвичайною любов'ю, з глибоким гумани- стичним почуттям Т. Шевченко поставив слово на сторожі людського добра. Доля жіноцтва, діти, кріпаки, в теплих ри- сах наповняють поетичну «комору» Кобзаря. Шевченко благав...

...Мій Боже милий!

Даруй словам святую силу —

«Останній кобзарь... перший великий поет свого народу!»... Істинно — пріав Шевченко на себе гріхи свого народу. Іскушитель народу, се — він.

Істинно се — той, що дає нам розуміння сучасного; той, од кого почули перший поклик до борні національної; той, що висловив ідеал будуччини; той, що зробив перший крок на шляху культурного відродження українського народу.

Се — той, що гремів божественним гнівом, йдучим з су- ворої душі, що проклинав і благословляв нарід свій.

Се той, що ніжно звертався до сіроми з словами над- звичайної ласки, йдучими з повної любови душі.

Се — той, що утворив надзвичайної краси ліріку, і в той же час посеред жаху рабства співав про будучу свободу.

Се — той, що сконцентрував і скрісталізував в творчості усю тугу й журбу рідної країни і виявив мирові красу душі народу свого.

Се — той, що жив у стражданнях, вмер в муках серед чужих.

І в цей день, повинні сказати ми: Шевченко се — єдине, наймиліше найблизче ім'я. Любимо його, — яко любов до от- чизни нашої, яко духовного праведника нашого.

Нехай же тепер, чим далі, тим міцніше росте й шириться свідомість про страждання нашого поета й ціну цього великого страждання! Нехай в щастний час вписано буде на сторінках істо- рії всієї людськості ім'я Тараса Шевченка! Нехай ці роковини —

Людське серце пробивать,
Людські сльози проливать
Щоб милость душу осінила,
... щоб навчилися
Путиами добрими ходять
І брата миловать.

Шевченкові далі палезать такі золоті слова:

Добре жись
Тому, чия душа і дума
Добро навчилися робить.
Не раз такому любо стане,
Не раз барвінком зацвіте.
Оттак буває в темпу яму
Святее сонечко загляне,
І в темній ямі, як на те,
Зелена травка проросте

В темній ямі українського життя поезії Шевченка були тим святим, ясним сонечком, під теплими проміннями котрого зростала зелена травка любови до людей і палке завдання для жвавої праці на користь рідного краю. Небагато таких добрих діячів, яким був во віки віків славетний Тарас, і хто зна? чи є на світі, окрім святого Слова Божого — Евангелія, друга така позитивна книга для навчання добру і любови, якою з'являється в мировій письменності його Кобзарь, збірник словесних творів, здається, на очі невеличкий до розміру, так занадто великий по внутрішньому моральному змісту і впливу на усяке чуле до добра серце.

З нашого життя.

◀ *Кобзарь на англійській мові.* В Англії вийшов збірник Шевченкових творів в перекладі на англійську мову.

◀ *Шевченківський збірник.* 20-го лютого у Москві вийшов з друку „Шевченківський збірник“, присвячений пам'яті 50-х роковин смерті Тараса Шевченка. Збірник сей виданий „комитетом по упорядкуванню Шевченкових свят у Москві“, а чистий прибуток піде на збудування пам'ятника Т. Шевченкові у Києві.

не звичайний ювілейний день, не тільки хвала й пошана творчості національного генія. Ні! Нехай ці роковини — свято національної непереможної — моці духа народу.

Нехай довічно слава Шевченка лунає, нехай шанують в ньому люде те, що було й є невмирущого, бо цю безсмертну величність дано йому од великої душі великого народу!...

А. Нагорний.

Питання.

Навіщо сокіл кинув землю,
Піднявсь в небесну просторонь?
Навіщо з темряви нічної
Летить метелик на вогонь?
Навіщо вітер в полі грає,
Жене на морі хвилі вкрай?
Навіщо дух не зна спокою,
Людини дух?... ти не питай!

О. Мицюк.

На Тарасовій горі.

Після трьохлітніх мандрівок далеко од віщої Шевченкової домівки, я знову під Каневом на Чернечій горі, з якої «видно дани широкополі і Дніпро і кручі» і яку в народі вже проз-

Зміст збірника такий:

Част. I. Шевченківські дні в Москві — С. Хвостова; Шевченко — народний поет — прив. доц. Гр. Де-ла-Барта; Шевченко серед поетів славянства — академіка Х. Корша; Мотиви творчості Т. Г. Шевченка — А. Калішевського; Шевченко, як маляр — О. Новицького; Шевченківські дні в Москві 1891 р. — проф. А. Кримського. Згадка про старшого боярина Тараса Шевченка — Ганни Барвінок (Куліш). Висока Могила — Х. Коломійченка. Бібліографія — І. Білоусова. Част. II. Адреси, привітання, листи, телеграмми п. т. н. (повний текст). Грошовий звіт по упорядкуванню Шевченківських свят в Москві. Ціна збірника 1 р. 50 коп.

◀ *З Чернівщини.* Вулиця Заньковецької. Ніженська городська дума постановила назвати одну з городських вулиць (Сучківську) вулицею імені Марії Заньковецької.

◀ *Конфіскація „Української Хати“.* З наказу Київського цензурного комітету вчора конфісковано в редакції і по книгарнях ч. 1 „Української Хати“ за січень 1912 року. Редактора цього місячника д. П. Богацького тягнуть до суду по 6 п. ст. 129 карного закону за оповідання Галини Журби „Коняка“.

◀ *Суд над редактором „Української Хати“.* На 13 марта в Київській судовій палаті призначено справу редактора „Укр. Хати“ Павла Богацького, якого позивають по 74 ст. карн. зак. за статтю „Ганна Барвінок“, що була надрукована в ч. 7—8 за 1911 рік. Обороняти д. Богацького буде Харківський прис. пов. д. Микола Міхновський.

◀ *Українське наукове товариство.* В неділю, 19 лютого, в помешканні Укр. клубу відбулося засідання Наукового Товариства. Предмет засідання: 1) доклад М. Грушевського: Портрети гетьманів літописі Величка; 2) доклад М. Василенка: З історії скасування монастирського землеволодіння на Україні

◀ *На „Рідну школу“.* Ученики першого класу одної української гімназії зібрали між собою на фонд „Рідна школа“ 100 корон. Ця жертва дітей може бути приміром і для старших людей, а ціна її велика не тільки тим, що зложили її діти, а тим що це бідні діти, селянські сини.

Пора й нам брати приклад з Галицьких селянських дітей.

вано Тарасовою, я знов на дорогій всім людям і надто українцям високій могилі.

Кожна людина, що знає *хто* такий Шевченко, як опиниться на його горі, мимоволі підлягає, дивлячись по психіці, бойовому чи молитовному надхненню і часто заносить в книжку для запису одвідувачів опріче свого ім'я-рек, ще й свої щирі в ту хвилину переживання. Лишають слід у їй і ті, хто на жаль досі не розуміє Шевченка... Тому стає зрозумілим, через віщо я з великою цікавістю захопився за переречити тієї книги і крім того захотів ще деякими з тих вражіннь поділитися з нашим громадянством.

Поперед усього приємно зазначити, що на могилу прибувають люде з усіх-усюд: з Великоросії і з України, з Галичини і з Польщі, з Волині і Катеринославщини, з Чернівщини і Полтавщини, з Петербурга і з Одеси і люде самих неоднакових народностей: українець і єврей, великорос і «германець», поляк і татарин і т. и. і т. и. Ще дужче б'є в вічі неоднаковість стану, а також професій одвідувача. Я зустрів в книзі підписи єпископа і раввина, поета і робітника, дворянина і селянина, ісправника і студента, професора і столоначальника, курсістки і наймички...; всі вони перебували тут, всі так чи инакше почували себе під впливом надхненної хвилини. Об цім свідчить сила-силенна всякого рода записів, що один раз приємно заповняють, а другий — так просто каляють згадану вже книгу для запису одвідувачів.

С. Дрімченко.

Шевченко-Лисенко.

Ось, незабаром минеться провесень, почнуться й одбудуться «веснянки». А там—прийде час «петрівок»... Скрізь по селах, в закутках України, де ще поверхова «культура» (єдина можлива на селі,) ще не встигла знищити й музичну творчість народу українського,—тамо ви почуєте дійсну народню мелодію, дійсні хори селянські, що співають «по нашому, й на певній народній гармонії, з певним розкладом на голоси, з підголосками.

Хоч на Полтавщині, хоч на Київщині ще єсть місця, де збереглося чисте народнє співання.

Щоб з'ясувати собі всю красу музичної творчості нашого народу, її самобутність, її величність і пазазвезде одріжнити її од сурогатів в обробленні Єдличка, Завадського и багатьох других музик, що аранжували й компонували «малоросійську музику», треба поїхати на село, та послухати хоча б «петрівки».

Ви почуєте надзвичайної краси мелодії. Цього мало: ви почуєте, як оригінально ведуться другі голоси й підголоски. І цього мало,—ви почуєте, як хори окремі, що співають то попеременно, то вкуші, то ніби перебиваючи один одного, утворюють массу згуків і варіантами мелодій і других голосів ціле море контрапункту. Здається—ще далі розробити й получитися компоновка симфонічної сили.

Нічого подібного нема ні в співах нашої інтелігенції, ні в аранжіровках, що так улюблені й скрізь розповсюджені в «малоросійських трупах» та в сім'ях українських. Винятком з'являються взагалі праці М. Лисенка. Придбайте його видання для хору: «Весняні вінки» т. I і II, «Купальну справу» та програйте, простудіуйте. От же побільшости, за деякими винятками, ви тоді зрозумієте приблизно характер народньої нашої гармонії.

Записи фонографом доводять, що розробтка голосова, вжита Лисенком, відповідає в суті закону ведіння супровідних голосів в народніх співах; одріжняються його аранжіровки тим, що в них вжито або більш голосів, або вони стилізовані або розроблені теми далі. Але напрям розроблення і той

Одні в своїх записах обмежуються короткими епітетами на адресу поета-громадянина як от: «рідний батю», «любий тату», другі в ліричній забутті помилково пізнають в Тарасові «дорогого соотечественника», треті досить підхоже кажуть про його, як про «Ієремію Українського народу», а духовні особи мають його за «праотця и раба Божія Тарасія»..., все-ж таки з цих коротких висловів чути тепле прихильне почуття до Шевченка, почуття людське і безпосередньо щире.

Та од великої різноманітності одвідувачів дивно було б і сподіватися скрізь хоча би й приблизно однакових по напрямкові записів.

«Былъ на могилѣ Шевченка—милый поэтический уголок»—лебезить общерос-чи москалик, що більшого за вроду місця примітить не зумів. «Былъ, чай пилъ и росписался съ удовольствіемъ», ритмовано навіть продовжує свого земляка мовби чистого естета більш видко прихильник чайних і графоманій, що очевидячки вже по непорозумінню попав не в чайну з водошною випивкою... Особливо тако треба радить нашим—важко виводить слово—землякам, що не в своє місто попадають, а такі на жалъ є. «Прыиздыгъ ковбасъ наѣстись, та чаю напиться», рапортує один. «Були, пили, гуляли, співали, побились і втекли ми: Маша, Саша, Даша», цвірінчать «теж малоросски». «Посіщали, в.і ськали, г.д побили, б..х половили»... Ну, що це? де ви?! хочеться крикнути на адресу таких одвідувачів... Але нехай хоч те буде втіхою нам, що в

характер, що відріжняє українську музику од великоруської ви все-ж таки чуєте...

Так воно й повинно бути. Бо М. Лисенко—вихованець землі української. І через те на наш погляд найкращими творами музичними на головні мотиви поезії Шевченка треба лічити композиції Лисенка, особливо ті, що утворені на теми історії героїчності; далі, такої-ж вартості й музика на слова змісту ліричного й про дівочу, та жіночу долю.

Простудіювавши хоч частину композицій Лисенка «музика до кобзаря Т. Г. Шевченка», кожна людина розуміє й відчуває душею ще глибше творчість Шевченка.

Степ, рідна земля, селянське життя так чудово з'ясовані в поезії Шевченка. Композиції ж Лисенка ще доповнюють згукми яскравість картин, ще поглиблюють й утончують почуття наші. Досить нагадати такі речі: «Садок вишневий»...; «Зацвіла в долині»...; «По діброві вітер віє»; «Тече вода з під явора»...

Доля жіноча й дівоча з'ясовані згукми в композиціях: «Ой одна я одна»...; «Туман, туман долиною»; «На городі, коло броду»; «На що мені чорні брови»...; «Ой люлі...»; «Як би мені мамо намисто»; «І багата я і вродлива»...; «Не тополю високою»...; «Як би мені черевики»;

Мотиви історичні й героїчні сили: «Ой чого ж ти почорніло»; «Ой Дніпре»... ¹⁾; «Гетьмани»; «Бють пороги», величезна симфонічної сили кантата за для хору й оркестру; «Ой нема ні вітру ні хвилі», чудова картина музична за для чоловіч. хору з супров. роялі; «О милий Боже» (хор); «Іван туч» (хор чолов.).

Багато ще є краси в VII серіях цієї «музики до кобзаря». Розмір статті газетної не дозволяє входити в подробиці перелічування, та характеристики всього написаного тут Лисенком, але зазначити треба ще де-які окремі помері: «Минають дні»; «За сонцем хмаронька пливе» (квартет); «Ой по горі ромен»; «У тієї Катерини»; «Сон» (хор); «Широкая высокая калина моя»; «Радуйся ниво» і другі в цій кантаті: «Іван Підкова» (хор) «Встає хмара з-за Лиману».

¹⁾ На цей мотив є музика Мусоргського (на слова російські в перекладі Гербеля). Але при всій геніальності композитора ця музика далеко в меншій мірі відповідає настрою й характеру мотиву поезії.

сім'ї мовляв, не без виродка, а тим більше у великій сім'ї, як от тридцятьмільйонна сім'я Українців!

«Милий, любий, добрий тату! Ох не вміємо тебе поважати, як слід, прости, серце!» ображений тим виродками обурюється і сумує там-же селянин з с. Вертіївки. На таких людей не ображаються, але й нам вкупі з Вертіївцем сумно на їх. Вони, ті хулігани, бруднять на могилі Шевченка, бруднять нам в житті, через їх же спинилося на якийсь час наше швидке простування до світа, до сонця! А тільки осягненням цього ми найповніше та найкраще вшануємо пам'ять такого стовна волі, яким є Тарас.

Одвідують Шевченкову домівку і люде різних партійних перекопань, починаючи од чорносотенців і до соціалістів. Слава борця за українські, а через їх і за загально людські ідеали, зачіпляє і в серцях одвідувачів відповідні співзгуки, то ходульні і фальшиві, то життєві і правдиві.

Я минаю тут зовсім чорносотенні вигуки юдофобства, прикриті брехливим патріотичним пафосом: «Хіба на таким святім місці може бути місце жидаві! і т. д. і т. п.», про чорносотенників вже така й слава. Місцями трапляються піби й щирі хоч і глибоко помилкові місця. «Веріть пожі за халяви—нерозумно червонить сторінку і сотрясає повітря один вояка на час, «та йдіть до порогу всіх будинків, бо там живуть пани»... Очевидячки думка була прийняти позу революціонера, а й не туди-то, що через те пошився у самі на-

Є чудова музична картина П. Чайківського — «Вечер», на російський переклад вірша «Садок вишневий». Але вона не має ніякого колориту національного.

Де які композиції Заремби на слова Шевченка цікаві і є з них де які улюблені нашою співочою інтелігенцією; наприклад «Вітре буйний», «Думи». Але в них стіль не витриманий і в більшості — поверхове відношення до завдання колориту національного.

У Стеценка мається дуже интересна річ: «Плавай, плавай лебедонько» (з «Тополі»; для сопрана); в ній багато є міст красивих й колоритних; але на жаль вона не цілком додержує стилю.

З галицьких композицій мається цікавий й досить красивий хор чоловічий «Три шляхи», скомпонований Топольницьким на темі кобзарської, але обробка — так званого семінарського стилю, на фоні якій тільки почасти виявляються шматочки дійсної краси українського характеру.

Зовсім окремо стоїть композиція Рохманінова «Дума». Це — річ безумовної краси, але — характеру безнаціональ — романтичного. Вона повна жаху й драми життя.

Взагалі про музику Лисенка до «Кобзаря» треба зазначити, що в більшості річей вона відповідає текстові.

Так само, як і земля наша, що породила геній Шевченка, що по всяк час змінюється, але має завжди свій тон роздуми, безмежної журби, жалю й стуми і тільки іноді уявляє собою яскраві веселі картини, широкі й мажорні аккорди фарбові, — також і музика Лисенка, відповідно зтісту слів й мотивам поезії Шевченка, по більшості сумна, лірична, піжана, тільки в речах змісту героїчного вона бере розмах відповідний художничому образу й підіймається до сили образів оригінала.

В згуках Лисенкової ліри з надзвичайною красою, чути музику степу, природи нашої.

Всім відомі осінні настрої, місячні ночі, зоряні, коли земля наша наче живе й усе округ лье тиху гармонію, навіть і з радісними моментами... Але душу людини у ті часи обгортає хтось крилами журби... Або в присмерки, коли все піби то зближається, потроху зникає од тіні присмеркової... Або у літку на счеці соляшній — коливаються жита, трава, в степу... Завжде на серці відчувається якась турбота, якась невідома тиха журба...

стоящі недоуми і погромщики... В другім місці находимо високонадхненний вірш свідомого з чужинців, або напів свідомого бойця з своїх, що каже:

«Я счастьемъ пришолъ подблѣться своимъ
Сказать, что въ душѣ моей чувствую силы
Быть вѣрнымъ до гроба завѣтамъ твоимъ
Бороться съ насильемъ, какъ ты, до могилы»

Кажемо напівсвідомого, бо коли той свій — українець, так питаємо од нього й мови, відповідної «завѣтамъ» Шевченка.

Проста, але величя надвірна оздоба над прахом українця-громадянина (великий насипний курган, височезний білий хрест, а в сторожці портрет Шевченка чудового виконання Рєпина)... широка та бучна слава поета і його ореол мученика — все це вкупі, багатьох людей од національної несвідомости, як ото тільки що ми бачили, будить і направляє до необхідного пізнання «хто ми, яких батьків сини». З цього боку могила Шевченка — могутній вічовий дзвін. Що дня він кличе до рідної хати тих, що блудять по роздоріжжях. І поклик його не завмирає марно, об чім свідчать між иншим і записи в книзі. Між ними не раз можна зустріти, як людина плачеться на загально-російську дійсність, що її одвернула од свого та обмосковила, а заразом з тим складає на могилі клятву «йти по завѣщаннѣмъ од Шевченка идеаламъ».

І якось окремо в книзі стоять такі дві записи.

Всі ці настрої й подібні їм, що характеризують душу українського народу і її відношення до природи, взагалі слав'янська — українська вдача утворюють в часи самозаглиблення «созерцання», характерні художественні образи. І вони ці настрої знаходять собі одгук в творах Лисенка так само, як і в тих мотивах поезії Шевченка, на які компонована музика

І дійсно, на більшості творів Лисенка під назвою «Музика до Кобзаря Шевченка» повинно бути поставлено напис: Шевченко-Лисенко.

Р. С. Додаємо, що як раз сповнилося 30-ліття постанови в Харкові в Оперному театрі опери М. Лисенка «Різдвяна піч». Постапова мала великий успіх. Автор.

Свій.

Український відділ імені Тараса Шевченка.

Мало кому відомо, що при Харківській Громадській Бібліотеці є відділ українських книжок і що сей відділ становить цілу бібліотеку українську — безперечно найповнішу на всю Україну російську. Заслуга утворення цього відділу належить українській комісії, яка розпочала свою працю з 1906 року. За двацять років існування Х. Г. Бібліотеки придбано було тільки 608 томів українських книжок (по між ними 155 дуб.). Головним чином се були дарунки, бо хоч на чолі заряду бібліотеки здебільшого стояли генте українці, але про утворення українського відділу вони піколи не дбали, лиш іноді неохоче купуючи пару українських книжок. На загальних зборах у студні 1905 року було ухвалено обрати спеціальну комісію, на обов'язку якої було: 1) бути експертом в справі придбання українських книжок і 2) добувати кошти на придбання ухвалених комісією книжок.

Спочатку справа української комісії йшла досить мляво з причини властивої українцям несолідарности в громадських справах, а через те й брак грошей. Але з 12 червня 1909 року комісія ступила до спокійної систематичної діяльности. За час існування комісії куплено до 1912 р. — 1651 том книжок на

«Були тутечки повобранці; йдемо служити за отечество». Гордо навіть!... Темні сини ще темніших батьків теж раді б сказати щось найзначніше, яке було б варте пам'яті поета...

«Получив похвального листа я — Василь Ядловський», говорить друга запис, що зроблена кривульками першокурсного школяра. Дітка! Воно батькові Тарасові припесло може найбільшу в свої руки радість...

Як стояв я на вершкові могили, то мимоволі напрохалася в голову така думка:

Щороку вчителі з школярами, гурти вчителів, гурти просто інтелігентів і т. п. роблять літні поїзденки (екскурсії) «съ общеобразовательными цѣлями» за кордон, до Фінляндії, до Криму, Середньої Азії і т. д. Коли ми діждемося, що інтелігенція з України покладе собі за правило попервах зробити екскурсію по рідному краю, а вже потім подорожувати по чужині? Возьмим хоч такий маршрут: Київ, могила Шевченкова, Дніпровські пороги — де була перша Січа — і хоть до Херсону — де навпроти у Алешках була передостання Січ. Ці місця цікаві не тільки своїми історичними пам'ятниками, ні, вони дають високе естетичне задоволення і чудовий одпочинок втомленій душі серед м'яких колірив нашої природи. А безперечно діждемося!

мові українській та 72 зшитки українських музичних творів. Завдяки увазі українців — гласних Харківської Городської Думи діяльність комісії буда прихильно оцінена Харківською Думою, яка з нагоди 50 ліття смерті Тараса Шевченка між іншим ухвалила пропозицію гласних-українців дати українському відділові 300 руб. одноразово й 50 руб. щорічно з тим, щоб сей виділ звався віднині іменем Шевченка. Сей дар загальні збори бібліотеки прийняли. Грошові засоби комісія добуває, як жертвами своїх членів, так головним чином улаштуванням українських концертів та балів, з'єднуючи приємне з хосенним. Незабаром комісія видасть каталог відділу (вже в друку) — солідну книжку на 7 аркушів — працю двох років. Комісія сподівається, що видання каталогу дасть змогу користуватись усім тим духовим багатством, яке надбане в протязі декількох років, а яким українське громадянство, на жаль, користується дуже мало, раз-у-раз нарікаючи на те, ніби українська література дуже бідна й нема чого читати, коли тим часом у відділі є понад 2300 томів українських книг, не лічучи книг в інших мовах про Україну! Се наслідки негаласливої, але пильної та витривалої роботи членів Комісії.

Редакція «Сніпа» щиро бажає дальшого розвитку й розцвіту українському відділу імені Шевченка й комісії, яка його провадить.

З життя Слобідської України.

◀ *Українське товариство у Харкові.* 20 лютого затверджено статута Харківського українського товариства, яке зветься: «Українське імені Гр. Квітки-Основ'яненка літературно-художнє та етнографічне товариство». Фундаторами його є: художник Васильківський, архітектор Тимошенко, К. Бич-Лубенський, Попова та Риков.

Побажаємо новому товариству розвитку і розцвіту!

◀ *До майбутніх учительських курсів.* Губернське земство запросило відомого знавця української історії та письменства Ореста Левицького викладати ці науки на учительських курсах, що відбуватимуться цього літа в Харкові.

◀ *Про українські читання в Харкові.* Комісія, що впоряджує читання з чарівним лихтарем, ухвалила замовити малюнки до українських читань: «Гайдамаки», Шевченка; «Про братства»; «У неволі»; «Ориця», Куліша; «Вчи лінивого не молотом, а голodom», Стороженка.

◀ *3 Харківщини.* У Красному Куті 2-го лютого аматорами було виставлено драму М. Кропивницького — «Доки сонце зійде, роса очі виїсть». Зіграли досить добре.

◀ *3 Куреська.* Куреський русько-український гурток на загальних зборах 11 лютого постановив подати на затвердження статут «Кружка русько-українського музикально-драматического искусства». Уповноважено 5 фундаторів, між ними один офіцер.

Жертва на пам'ятник Шевченка.

До редакції «Сніп» надійшла жертва (в розм. 6 руб. 85 коп.) на збудування пам'ятника Т. Шевченкові у Києві від д. Олександра Давиденки, зібрана ним по-між знайомих.

Листування редакції.

П. Яків Довбишченко — у Харкові. За згодою д. М. Кодяна редакція подає до відома, що вона дає змогу і Вам і кожному іншому на сторінках «Сніпа» дебатувати зачеплене д. Кодяном питання. Але, розуміється, без тієї грубої лайки, якою напхав свого листа до редактора сам пан Довбишченко... Присилаючи статтю, треба обов'язково подати своє дійсне ім'я й адресу. (Див. умови на першій сторінці).

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

ХАРКІВ.
УКРАЇНСЬКА ТРУППА

СУХОДОЛЬСЬКОГО.

ТЕАТР
ГРІККЕ.

ВИСТАВИ ЩО-ДНЯ.

Репертуар складається з відомих українських п'єс. Труппа складається з 90 чоловік, хор 45 чол. Початок вистав з 8 1/2 год. вечора. Каса одчинена з 10 г. ранку до кінця вистави.

В ОСЕРЕДКУ ХАРКОВА.

На розі Рибної в. та Троїцького п. б. Кальфа

Телеф. № 28—62. ОДЧИНЕНА Телеф. № 28—62.

ВЕЛИКА ПЕТЕРГОФСЬКА ГОСТИННИЦЯ

Найбільшу увагу звернено на гігієну та вигоди

Паровий опал, електричне освітлення, ванни, телефони. Вийють розмовляти на чужинних мовах.

Комісіонери до всіх поїздів **Кімнати від 1 р. 25 к. до 10 руб. денно,** залічуючи плату за освітлення та білизна.

Велика знижка воякерам та по-місячно.

8—8

Можно замовляти з англійського, французького та російського краму в магазинах

Бр. КАРПОВСЬКИХ

ОДЕЖУ, ЦИВІЛЬНУ І ВІЙСЬКОВУ.

Величезний вибір брилів, шпюк, капелюхів, хутряних жіночих брилів, рукавиць і шалів
Адреса: Харків, Катеринославська в. № 4 і Університетська горка. Тел. 638.

1-го січня 1912 року почала виходити

ЄДИНА УКРАЇНСЬКА ЧАСОПИСЬ НА СЛОБІДСЬКІЙ УКРАЇНІ

„С Н І П“.

яка містить в собі статті в справах політичних та громадських; огляди критичні; з поля літератури та мистецтва; фельєтони, оповідання, вірші; галерею сучасних діячів; хроніку подій, дописи, ілюстрації то-що.

Виходить раз на тиждень. Умови передплати: на рік 3 руб., пів року 1 руб. 75 коп., 3 місяці 1 руб., окреме число 5 коп. За кордон на рік 4 руб., пів-року 2 руб.

Річні передплатники одержать безплатний додаток.

Адреса: ХАРКІВ, Конторська, 21, тел. 839.

На таких же умовах можна передплачувати (й купувати окремі числа): у Харкові—Українська книгарня, Рибна, 25; у Києві—Українська книгарня. Безаківська, 8; книгарня „Літер. Наук. Вістника“, В. Володимирська 28; книгарня „Час“ Театральна площ.; у Полтаві—книгарня Маркевича, Бульвар Котляревського; у Ромнах—кн. Габинського, Полтавська вул.; у Катеринославі—книгарня Лозинської, Проспект, а також у кіосках 1) проти будинку Хренникова й 2) проти крамниці А. І. Ефанова; у Херсоні—кіоск „Початок“, Рішельєвська вул., в Одесі—крамниця „Діло“, Конна 11.